

امام هشتم

حوش خراسان

پژوهشی کوتاه پیرامون حساسترین دوران تاریخ
اسلام و تجلی امامت خاندان پیامبر ﷺ با پذیرش
ولایتعهدی حضرت علی بن موسی رضا علیه السلام

مؤلف

آیت الله ضیاء الدین نجفی

سرشناسه : نجفی ، ضیاءالدین ، ۱۳۲۵ ،
 عنوان و نام پدیدآور : امام هشتم خورشید خراسان ، پژوهشی کوتاه پیرامون حساس ترین دوران تاریخ اسلام و تجلی امامت خاندان پیامبر (ص)
 مؤلف ضیاء الدین نجفی : ویراستار موسسه بنیاد حفظ و آثار اهل بیت (ع) .
 مشخصات نشر : تهران ، آثار اهل بیت (ع) ، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۵۹۳ ص .
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۶۴-۰۰-۸ ریال ۲۸۵۰۰۰
 وضعیت فهرست نویسی : قیاس
 یادداشت : عنوان دیگر : خورشید خراسان
 یادداشت : کتابنامه به صورت زیر نویس
 عنوان دیگر : خورشید خراسان
 موضوع : علی بن موسی (ع) ، امام هشتم ، ۱۵۳-۲۰۳ ق.
 موضوع : علی بن موسی (ع) ، امام هشتم ، ۱۵۳-۲۰۳ ق. - ولایتعهدی
 موضوع : اسلام - تاریخ - ۱۵۳ - ۲۰۳ ق.
 ردبنده بندی کنگره : ۱۲۹۳ الف ۲۸ ب ۴۷ BP
 رده بندی دیویی : ۲۹۷ : ۹۵۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۹۷۱۰۰

نام کتاب: خورشید خراسان
 مؤلف: آیت الله ضیاء الدین نجفی
 ویراستار: موسسه بنیاد حفظ و نشر آثار اهل البیت (ع)
 صفحه آرا: صدف رایانه (۰۲۵۳۷۸۳۸۲۹۳)
 ناشر: انتشارات آثار اهل البیت (ع)
 چاپ: مجتمع چاپ آبان
 تیراژ: ۲۰۰۰ جلد
 قیمت: ۲۸۵۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۵۰۶۴ - ۰۰ - ۸

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه، خیابان ۱۲ فروردین، انتشارات فراهانی
 قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، دفتر نشر نوید اسلام عقیقی بخشایشی
 تلفن: ۳۳۰۶۴۴۴۴ دورنگار: ۳۳۱۶۹۴۶۴

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

۲۱	 بیش گفتار
۲۱	 حساسترین دوران زندگی امام هشتم علیه السلام
۲۷	 امام هشتم در یک نگاه
۲۹	 بخش اول: زندگی شخصی و تبار خانوادگی حضرت امام رضا علیه السلام
۳۱	 زندگی شخصی و تبار خانوادگی امام رضا علیه السلام
۳۱	 ولادت امام
۳۲	 پدر بزرگوار امام
۳۳	 مادر گرامی امام
۳۳	 نام، لقب و کنیه امام رضا علیه السلام
۳۴	 عالم آل محمد صلی الله علیه و آله
۳۴	 السلام علیک یا غوث اللهفان
۳۵	 چگونگی نام‌گذاری امام به لقب «رضا»
۳۶	 نقد و بررسی
۳۶	 تصریح روایات به لقب رضا علیه السلام
۳۸	 همسر امام
۳۹	 فرزندان امام علیه السلام
۴۱	 فرزندان منسوب به امام رضا علیه السلام

۴۲	 کرامت اول
۴۲	 امام زاده ابراهیم
۴۴	 کیفیت شهادت امام زاده ابراهیم
۴۵	 کرامت دوم
۴۵	 امام زاده جعفر
۴۵	 ذکر یک کرامت از امام زاده جعفر
۴۶	 برادران و خواهران امام
۴۹	 تأملاتی درباره سایر دختران امام موسی کاظم علیه السلام
۵۰	 علت عدم ازدواج دختران امام موسی کاظم علیه السلام
۵۲	 علت مکتوم ماندن زندگانی دختران امام موسی کاظم علیه السلام
۵۳	 علت مکتوم ماندن تاریخ زنان
۵۴	 ابراهیم بن موسی علیه السلام
۵۷	 مزارات منسوب به ابراهیم بن موسی علیه السلام
۵۸	 اسحاق بن موسی علیه السلام
۶۱	 مزار منسوب به اسحاق بن موسی کاظم علیه السلام در ساوه
۶۱	 اسماعیل بن موسی علیه السلام
۶۵	 احمد بن موسی شاه چراغ
۶۷	 شخصیت و فضایل احمد بن موسی علیه السلام
۷۰	 بیعت احمد بن موسی علیه السلام با علی بن موسی الرضا علیه السلام
۷۱	 علل قیام احمد بن موسی
۷۴	 جدال و پیکار
۷۵	 نیرونگ دشمن
۷۶	 جعفر بن موسی علیه السلام
۷۹	 مزارات منسوب به جعفر بن موسی کاظم علیه السلام
۷۹	 حسین بن موسی علیه السلام ملقب به صالح
۸۱	 مزارات منسوب به حسن بن موسی علیه السلام
۸۳	 حمزه بن موسی علیه السلام

۸۴.....	فرزندان ذکور حمزه بن موسی علیه عبارتند از:
۸۵.....	مزارات منسوب به حمزه بن موسی کاظم علیه
۸۵.....	بقعه حمزه بن موسی در شهر ری
۸۶.....	زید بن موسی علیه
۸۷.....	فضل بن موسی علیه
۸۹.....	قاسم بن موسی علیه
۹۰.....	محمد بن موسی علیه
۹۳.....	هارون بن موسی علیه
۹۴.....	یحیی بن موسی علیه
۹۶.....	آمنه دختر امام موسی کاظم علیه
۹۷.....	فاطمه کبری حضرت معصومه دختر امام موسی علیه
۱۰۴.....	احادیث فاطمه معصومه
۱۰۵.....	فاطمه آخری دختر امام موسی کاظم علیه
۱۰۶.....	فاطمه صغری دختر امام موسی کاظم علیه
۱۰۷.....	بقعه فاطمه صغری بنت موسی کاظم علیه در باکو
۱۱۳.....	حکیمه دختر امام موسی کاظم علیه
۱۱۶.....	علیه دختر امام موسی کاظم علیه
۱۱۷.....	بقعه بی بی علیه خاتون در سبزوار
۱۱۷.....	علل مهاجرت امامزادگان و سادات به ایران
۱۱۹.....	نگاهی به قیام‌های علویان
۱۲۰.....	پراکندگی بقاع متبرکه در استان‌های کشور
۱۲۱.....	ساخت بناهای آرامگاهی در ایران

۱۲۳.....	بخش دوم: شخصیت اخلاقی و جایگاه علمی حضرت امام رضا علیه
۱۲۵.....	شخصیت و سبک زندگی امام رضا علیه
۱۲۸.....	رفتار شناسی امام
۱۲۹.....	اخلاق امام علیه در شعر شاعران

۱۳۱	 اخلاق امام علی ^{علیه السلام} در بیان روایات
۱۳۳	 جایگاه علمی امام علی ^{علیه السلام}
۱۳۴	 مناظرات امام علی ^{علیه السلام}
۱۳۶	 آگاهی امام علی ^{علیه السلام} از ادیان و مکاتب
۱۳۸	 آگاهی امام علی ^{علیه السلام} به زبانهای مختلف
۱۳۹	 اعتراف مخالفان به برتری علمی امام علی ^{علیه السلام}
۱۴۱	 پیشیمانی مأمون از تشکیل محافل علمی
۱۴۲	 نقش امام در برابر امواج فکری بیگانه
۱۴۴	 انگیزه اصلی برای تشکیل جلسات مناظره
۱۴۸	 مناظرات امام با پیروان ادیان و مکاتب
۱۵۰	 تلاش مأمون
۱۵۴	 مناظره با جاثلیق
۱۶۰	 مناظره با هیرید
۱۶۱	 شرایط خاص فرهنگی جامعه در عصر عباسیان
۱۶۵	 مأمون و فلسفه و منطق
۱۶۶	 مأمون و اعتزال
۱۶۸	 ترجمه کتب علمی خارجی
۱۷۱	 بعضی از شاگردان امام رضا علی ^{علیه السلام}
۱۷۱	 حسن بن محبوب بجلی
۱۷۲	 حسن بن علی بن زیاد بجلی
۱۷۲	 حسن بن علی بن فضال کوفی
۱۷۳	 زکریا بن آدم اشعری
۱۷۴	 صفوان بن یحیی
۱۷۶	 یونس بن عبدالرحمن
۱۷۹	 عاقبت یکی از سران واقفیه
۱۸۰	 الف - مناظره علی بن میثم با مرد مادی و منکر خدا
۱۸۱	 ب - مناظره علی بن میثم با مرد مسیحی

۱۸۲..... ریان بن صلت

۱۸۳..... دعل بن علی خزانی

بخش سوم: جایگاه امامت و موقعیت اجتماعی حضرت امام رضا علیه السلام..... ۱۹۳

جایگاه امامت و موقعیت اجتماعی امام رضا علیه السلام..... ۱۹۵

در آینه روایات..... ۱۹۶

پیدایش واقعه..... ۱۹۹

رویارویی واقفیان با امام..... ۱۹۹

واکنش امام در برابر واقفیان..... ۲۰۱

فرجام واقفیان..... ۲۰۴

زندگانی امام در عصر خلفای عباسی..... ۲۰۵

عصر منصور..... ۲۰۶

عصر مهدی..... ۲۰۶

عصر هادی..... ۲۰۷

عصر هارون..... ۲۰۸

توجه هارون به منطقه خراسان..... ۲۱۳

دوراندیشی و نگرانی‌های هارون..... ۲۱۷

دوران امین..... ۲۱۸

دوران مأمون..... ۲۱۹

امین و مأمون؛ تفاوتها و تضادها..... ۲۲۱

شکست امین..... ۲۲۲

آزادی نسبی امام در زمان امین..... ۲۲۲

مأمون کیست؟..... ۲۲۳

خصوصیات مأمون..... ۲۲۴

مأمون و دشواریهای حکومت..... ۲۲۵

افسانه تشیع مأمون..... ۲۲۷

اعتراف مأمون به مناقب امام علی علیه السلام..... ۲۲۹

۲۳۱	رد فداک
۲۳۲	نقدی بر افسانه تشیع مأمون
۲۳۲	موضع گیری دوگانه
۲۳۶	مأمون و مذهب اعتزال
۲۳۸	اندیشه خلق قرآن
۲۴۰	مأمون و دیانت سیاسی
۲۵۸	مأمون و صوفی دزد
۲۶۰	امام هشتم در عصر مأمون
۲۶۰	مشکلات و دشواریهای سیاسی مأمون
۲۶۱	۱ - ناخشنودی عباسیان از مأمون
۲۶۱	۲ - موقعیت برتر امین
۲۶۲	تکیه گاه مأمون چه بود؟
۲۶۳	۱ - موضع علویان در برابر مأمون
۲۶۴	۲ - موضع اعراب در برابر مأمون و سیستم حکومتش
۲۶۴	۳ - کشتن امین و شکست آرزو
۲۶۵	فرجام مأمون

۲۶۷	بخش چهارم: مسافرت حضرت امام رضا علیه السلام از مدینه به خراسان
۲۶۹	دعوت امام رضا علیه السلام به مرو پایتخت حکومت مأمون
۲۷۱	مأموریت به مدینه و اولین واکنش امام
۲۷۵	بررسی مسیر حرکت امام از مدینه به مرو
۲۷۶	رویدادها حضرت امام رضا علیه السلام در سفر به مرو
۲۷۶	حادثه‌های در حوالی بصره
۲۷۸	رخدادهای اهواز پیشنهاد قتل فرستاده مأمون، حادثه نیشکر و بیماری آن حضرت علیه السلام
۲۸۲	حادثه پل اربق و آگاهی امام علیه السلام از شهادت و محل دفن خود
۲۸۴	ملاحظاتی درباره عبور امام رضا علیه السلام از شوشتر و دزفول
۲۸۵	قدمگاه و یا مسجد علی بن موسی الرضا علیه السلام در شوشتر

۲۸۸	بقعه امام رضا دیمی
۲۸۹	بقعه دیگر امام رضا دیمی
۲۹۱	بقعه سوم امام رضا دیمی
۲۹۲	بقعه شاخراسون (شاه خراسان) در دزفول
۲۹۲	بقعه شاخراسون (شاه خراسان) در شوشتر
۲۹۳	قدمگاه امام
۲۹۷	مسجد امام رضا در ارجان (بهبهان)
۲۹۹	قدمگاه امام در ابرقوه
۳۰۰	قدمگاه خرائق (مشهدک) یزد
۳۰۲	قدمگاه ده شیر، قراشاه
۳۰۴	مسجد فرط
۳۰۶	ورود حضرت امام به باقران و نایین
۳۰۷	قدمگاههای شهر نایین
۳۰۸	ملاحظات دربارۀ ورود حضرت رضا علیه السلام به نایین و قدمگاههای این شهر
۳۱۱	قدمگاه مسجد کلوان و حمام امام رضا علیه السلام
۳۱۳	ورود حضرت به آهوان
۳۱۴	ورود حضرت رضا علیه السلام به نیشابور
۳۱۷	ذکر حدیث سلسله الذهب در نیشابور
۳۲۰	استقبال مردم نیشابور از امام رضا علیه السلام
۳۲۱	ماجرای چشمه کهلان در نیشابور
۳۲۲	قدمگاه نیشابور
۳۲۴	ماجرای طبابت امام رضا علیه السلام در رباط سعد
۳۲۶	ورود حضرت رضا علیه السلام به ده سرخ
۳۲۷	عبور حضرت رضا علیه السلام از کوه سنگ تراشان (کوه سنگی)
۳۲۸	ورود امام رضا علیه السلام به طوس (نوقان، دهکده سناباد)
۳۳۰	ورود امام رضا علیه السلام به سرخس
۳۳۳	خروج امام علی بن موسی الرضا علیه السلام از سرخس

۳۳۴	ورود حضرت رضا علیه السلام به مرو
۳۳۴	شرایط سیاسی و موقعیت جغرافیایی مرو
۳۳۶	نخستین گام و اولین پیشنهاد
۳۳۹	بخش پنجم: پیشنهاد ولایتعهدی تا شهادت حضرت امام رضا علیه السلام
۳۴۱	پیشنهاد ولایتعهدی به امام رضا علیه السلام
۳۴۲	پیشنهاد خلافت به امام رضا علیه السلام
۳۴۳	موضع گیری امام از پذیرش ولایتعهدی
۳۴۶	مراسم ولایتعهدی و بیعت با امام
۳۴۷	دستور تجلیل از امام در سراسر کشور اسلامی و سکه زدن به نام حضرت
۳۴۸	تبدیل سپاه جاهلگان به سربازان
۳۴۸	ماهیت ولایتعهدی امام رضا علیه السلام
۳۵۲	خودکامگی های حکومت بنی امیه و بنی عباس
۳۵۵	شخصیت اخلاقی و دینی مأمون
۳۵۶	تناقض در رفتار و گفتار
۳۵۹	در جست و جوی گذرگاهی از من سنگناها
۳۶۰	پیشنهاد حکومت، شمشیری دو لبه
۳۶۴	امام علیه السلام کدام لبه شمشیر را میپذیرد؟
۳۶۵	اصرار مأمون و انکار امام علیه السلام
۳۶۷	طرح ولایتعهدی، زاینده کداماندیشه؟
۳۷۰	طرح ولایتعهدی، دومین گام
۳۷۲	اهداف مأمون از تحمیل ولایتعهدی
۳۷۲	الف - کاستن از تضاد علویان با عباسیان
۳۷۴	ب - فرونشاندن نهضت ها
۳۷۶	ج - نظارت بر امام علیه السلام و محدود ساختن آن حضرت
۳۷۷	د - مخدوش ساختن قداست امام علیه السلام
۳۷۹	هـ - مشروع جلوه دادن خلافت

۳۸۰	و - یافتن پایگاه مردمی.....
۳۸۱	امام، ناگزیر از انتخاب!.....
۳۸۲	مبانی و خط مشی سیاسی امام علیه السلام
۳۸۳	کمال دین، مستلزم رهبری دینی.....
۳۸۴	پیوستگی پیشوایی دینی و رهبری سیاسی.....
۳۸۵	مبارزه با مستکبران و ظالمان.....
۳۸۶	انکار رهبری غیر دینی و سلطه‌های ظالمانه.....
۳۸۷	تصحیح بنیادهای عقیدتی، در جهت اصلاحات اجتماعی.....
۳۹۰	امام علیه السلام ، در برابر سخت‌ترین انتخاب.....
۳۹۱	فلسفه پذیرش ولایتعهدی، از دیدگاههای مختلف.....
۳۹۴	مراسم ولایتعهدی!.....
۳۹۷	سخنان امام علیه السلام ، در اجلاس.....
۳۹۸	عهدنامه ولایتعهدی.....
۴۰۴	نوشته منسوب به امام علیه السلام
۴۰۶	تحلیلی بر عهدنامه ولایتعهدی.....
۴۰۹	حاشیه نویسی امام علیه السلام بر عهدنامه.....
۴۱۳	تدبیر امام علیه السلام در برابر دسیسه‌ها.....
۴۱۶	برگزاری نماز عید، به شیوه پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۱۸	مأمون، در گرداب دسیسه‌های خویش.....
۴۲۰	مأمون و تغییر خط مشی سیاسی.....
۴۲۱	نخستین گام در سیاست جدید.....
۴۲۲	دومین گام مأمون در سیاست جدید.....
۴۲۳	آغاز سختگیری‌های مأمون بر امام رضا علیه السلام
۴۲۴	یک سو نگری به ماجرای ولایتعهدی و شهادت حضرت رضا علیه السلام
۴۲۸	چگونگی شهادت امام رضا علیه السلام
۴۳۰	آخرین سخن امام با مأمون.....
۴۳۱	دفن مظلومانه‌ی حضرت رضا علیه السلام ، در شب.....

۴۳۲	حضرت امام جواد علیه السلام در مراسم پدر
۴۳۳	حضور مأمون در مراسم دفن امام
۴۳۴	معجزه‌هایی از امام جواد علیه السلام
۴۳۵	نگرشی همه جانبه - بررسی چند موقعیت
۴۳۶	موقعیت اول: دوران بحران و طرح اندیشه اولیه ولایتعهدی (خلافت)
۴۳۷	موقعیت دوم: دوران تلاطم سیاسی و نیاز به عامل توازن و تعدیل
۴۴۱	موقعیت سوم: ناکامی در هدف و بازگشت به مواضع نیاکان (شهادت امام رضا علیه السلام)
۴۴۳	موقعیت چهارم: شمشیر دو دم
۴۴۵	موقعیت آخر: ترمیم یله‌ای شکسته
۴۴۸	اشعاری در ستایش و سوگ امام رضا علیه السلام
۴۴۸	اشعاری از دعبل خراسانی
۴۴۹	بارگاه امام رضا علیه السلام در گذر تاریخ
۴۵۴	حرم مطهر
۴۵۶	ضریح حضرت علیه السلام
۴۵۸	صحن عتیق
۴۶۱	صحن جدید (آزادی)
۴۶۲	صحن امام خمینی رحمه الله
۴۶۳	صحن جمهوری اسلامی
۴۶۳	صحن قدس
۴۶۳	رواقها
۴۶۶	مسجد گوهرشاد
۴۶۷	پناهای وابسته
۴۶۸	اشعاری از سنائی غزنوی
۴۶۹	اشعاری از خواجوی کرمانی
۴۷۰	اشعاری از خاقانی
۴۷۰	اشعاری از ابن یمین
۴۷۲	اشعاری از علی بن ابی عبدالله خوفاقی

۴۷۳.....	اشعاری از ناصر بخارایی.....
۴۷۵.....	اشعاری از ابن حسام.....
۴۷۶.....	اشعاری از جامی.....
۴۷۶.....	اشعاری از عصمت الله بخاری.....
۴۷۹.....	ثواب زیارت.....
۴۸۲.....	شرط زیارت.....

۴۸۵.....	بخش ششم: برخی نکته‌ها و حکمت‌ها در گفتار حضرت امام رضا علیه السلام.....
۴۸۷.....	نکته‌ها و حکمت‌ها در گفتار امام رضا علیه السلام.....
۴۸۷.....	استمرار خط امامت.....
۴۸۹.....	عصر امام، عصر مناظره و بحث آزاد.....
۴۹۰.....	دانش و بینش، قبل از هر تلاش.....
۴۹۱.....	برتری اندیشمندان بر عابدان.....
۴۹۳.....	تشویق به زرقاوی و پرسش علمی.....
۴۹۳.....	نظام هستی و دین، دارای فلسفه و حکمت.....
۴۹۵.....	فلسفه گوناگونی پدیده‌های هستی.....
۴۹۶.....	فلسفه ضرورت ایمان به خداوند.....
۴۹۷.....	فلسفه لزوم شناخت انبیاء.....
۴۹۸.....	فلسفه نیاز به امام و رهبری دینی.....
۴۹۹.....	علت نیاز جامعه اسلامی به حکومت دینی.....
۵۰۰.....	احکام دین، دارای دلیل و مصلحت.....
۵۰۱.....	دلیل وجوب نماز.....
۵۰۲.....	فلسفه حرمت نوشیدنی‌های سکرآور.....
۵۰۳.....	علت تفاوت میراث زن و مرد.....
۵۰۵.....	جایگاه قرآن در نظام معارف دین.....
۵۰۷.....	قرآن، عالترین پیام و کاملترین کلام.....
۵۰۸.....	کمال قرآن، در پرتو امامت صالحان.....

۵۰۹.....	امامت به انتخاب خداوند یا اختیار مردم؟
۵۱۰.....	امامت، شایسته پاکان و نه ظالمان
۵۱۱.....	امامت امامان، دارای ملاک ارزشی
۵۱۲.....	ممنوعیت غلو در حق امامان علیهم السلام
۵۱۳.....	خیانت به امامان، تحت عنوان حمایت از ایشان!
۵۱۴.....	شیوه صحیح دفاع از امامان علیهم السلام
۵۱۵.....	خود محوری در مسائل دین، مایه گمراهی
۵۱۸.....	دینداری در پرتو عمل و نه آرمان پردازی
۵۲۰.....	نمادهای دینی، استوار بر بنیادهای عملی
۵۲۱.....	دین و اخلاق، دو عنصر تفکیک ناپذیر
۵۲۲.....	مؤمن، به دور از مکر و خیانت
۵۲۲.....	صداقت و امانتداری
۵۲۲.....	برخورد همسان با توانمند و تهدیدست
۵۲۲.....	اهتمام به امور مسلمانان
۵۲۳.....	یاری و امداد ضعیفان
۵۲۳.....	محبت به مردم
۵۲۴.....	اندوه زدایی از قلبها
۵۲۴.....	ارتباط با خویشاوندان
۵۲۵.....	مهربانی با خانواده
۵۲۵.....	ایجاد رفاه در خانواده
۵۲۶.....	اقتصاد و برنامه ریزی در زندگی
۵۲۶.....	آراستگی در زندگی اجتماعی
۵۲۶.....	روشن ترین بامداد زندگی آینده بشر
۵۲۹.....	نقشه ها و تصاویر

پیش گفتار

حساسترین دوران زندگی امام هشتم علیه السلام

تدوین تاریخ و نقل حوادث و نقد و بررسی آن داستان سرائی نیست، بلکه آگاهی از رویدادهای گذشته که در زندگی حال و آینده بشریت نقش آفرین و جریان ساز می باشد.

آگاهی از احوال گذشتگان به انگیزه بهره برداری از واقعیت آنها، اوجها و حسیض جزر و مدّها، راهنمای خوبی برای عقلانیت در تصمیم گیری و حرکت آیندگان است. بازگوئی زندگی پیشوایان دین و آشنایی با سلوک اجتماعی ائمه معصومین علیهم السلام و شیوه عملکرد آنان، در همین راستا بررسی بشود جامعه اسلامی بهره ها خوبی از عملکرد اجتماعی اخلاقی و موضع گیری سیاسی ایشان را می تواند نصب العین زندگی خود قرار دهد و بهره مند شود.

متأسفانه! باید اعتراف کنیم زندگی ائمه دین علیهم‌السلام آن گونه که باید معرفی شود، به درستی شناخته نشده و جزئیات سیره رفتاری و نیز جهاد مرارت بار سیاسی آنان علی‌رغم تألیف صدها کتاب کوچک و بزرگ، حتی برای شیعیان نیز هنوز پوشیده مانده است.

امامان معصوم علیهم‌السلام، از برجسته‌ترین چهره‌های خاندان نبوت بوده‌اند و حیات آنان دو قرن و نیم از حساس‌ترین دوران تاریخ اسلام را به خود اختصاص داده است، و زندگی امام هشتم علیه‌السلام نیز قریب بیست سال از همین دوره حساس قرار دارد و از جمله برجسته‌ترین بخش‌های دوران حیات ۵۵ ساله آن حضرت می‌باشد.

در تمام دوران صد و چهل ساله میان حادثه عاشورا و ولایتعهدی امام هشتم، جریان وابسته به ائمه اهل البیت علیهم‌السلام، یعنی قیام‌های شیعیان و علویان بزرگترین جریان مخالف دستگاه خلافت اموی و عباسی به حساب می‌آید.

مبارزات شیعیان در این دوران که باید آن را نهضت علوی نام گذاشت، گاهی با پیروزی‌های بزرگی نزدیک می‌شد ولی غالباً بزرگ‌ترین ضربه از ناحیه دشمن بر مرکز اصلی این نهضت یعنی شخص امام معصوم در هر زمان بود که با زندان نمودن و یا به شهادت رسانیدن آن جناب، بر پیکر جهاد و تلاش مبارزان وارد می‌گشت، و هنگامی که نوبت به امام بعدی می‌رسید، اختناق و سخت‌گیری از ناحیه حکومت جور به حدی بود که برای آماده سازی بعدی زمان طولانی دیگری نیاز داشت.

ائمه معصومین علیهم‌السلام در میان طوفان‌های سخت و حوادث ساخته شده از سوی دشمن، هوشمندانه و شجاعانه سنگر معارف دین و شیعیان را حفظ نمودند و از گذرگاه‌های دشوار و خطرناک با همه سختی‌ها عبور دادند، و خلفای اموی و عباسی در همه زمان‌ها نتوانستند با نابود نمودن امام معصوم و زندان و شهادت آن حضرت،

جریان امامت را نابود کنند، و این خنجر برنده همواره در پهلوی دستگاه خلافت فرو رفته ماند و حرکت عاشورا استمرار یافت و پس از آن شهادت مظلومانه‌ی امام موسی بن جعفر علیه السلام نیز پس از سالها حبس در زندان هارون و شکنجه‌ها با همه‌ی اختناق شدید حاکمان ظالم، نه تنها مانع استمرار یافتن جریان‌های نهضت علویان نشد بلکه بستر نهضت را آماده‌تر ساخت و شیعیان را در تصمیم جدی‌تر نمود.

بزرگترین امتیاز امام هشتم علی بن موسی الرضا علیه السلام آن بود که توانست درخت مبارزه را آب یاری کند و از گزند طوفان حادثه به سلامت عبور دهد و از پراکندگی و دلسردی یاران با شیوه‌های حکیمانه و تقیه آمیز رهبری نماید و جریان‌های منفی را به جریان‌های مثبت به نفع شیعیان مبدل سازد.

البته تاریخ نتوانسته است تمام زوایا و جزئیات این دوران را به خوبی به ما منتقل نماید. اما باید توجه داشت که دوران بیست ساله امامت امام هشتم علیه السلام از حساس‌ترین دوران‌ها و حوادث پیش آمده بی‌نظیرترین حوادث در تاریخ اسلام است.

مامون بعد از مرگ هارون و کشتن برادر خود امین، استقلال کامل یافت و حکومتی بلامنازع پیدا کرد و تنها جریان نهضت‌های علویان در سراسر کشور اسلامی مزاحم حکومت او بود، لذا تصمیم گرفت تا امام هشتم را از مدینه النبی به خراسان دعوت کند و با پیشنهاد ولایتعهدی اولاً قداست امام را خدشه‌دار کند و امام را تحت اشراف و کنترل خود در آورد و ثانیاً نهضت‌های علویان را در سراسر کشور آرام سازد و برای خود نیز کسب وجاهت نماید.

به این منظور رجاء بن ابی ضحاک کارگزار حکومت خود را به همراه یاسر خادم، از سوی خود به مدینه فرستاد و امام را دعوت کرد تا نسبت به این مسافرت اقدام نماید و دعوت مامون را بپذیرد.